

A través de la lent d'una Lomo

XAVI SERRANO

Quan es mira des del visor d'una Lomo, la vida canvia radicalment de forma, de color, de lluminositat.

Les càmeres digitals han estat una gran revolució en el món de la fotografia. Aparells intel·ligents que en simplifiquen l'ús, la possibilitat de veure amb antelació com quedarà la foto, l'estalvi que representa no haver de revelar els rodets i la integració amb dispositius de gran penetració social, com ara el mòbil, han fet que n'augmente el nombre d'usuaris. Però, per sota d'aquesta revolució, n'hi ha una altra, més silenciosa, que propugna el retorn al sistema analògic i que ignora bona part de les regles establertes per la fotografia convencional: és la revolució lomogràfica.

La pregunta que ve tot seguit és: "lomo... què?" Un clàssic que fa esbossar un somriure als qui ja saben de què va tot açò i que deixa en un estat de més perplexitat els qui mai no n'havien sentit parlar.

El concepte de *lomografia* va nàixer a la primèria dels 90 i, més que un moviment que aplegue milers de persones a tot el món, és una filosofia, una manera de mirar el món molt particular. Perquè la vida, aquells petits bocins

d'existència que anem col·leccionant quotidianament, quan es miren pel visor d'una Lomo, canvien radicalment de forma, de color, de lluminositat. El món canvia de qualitat en canviar la perspectiva. Açò és, ni més ni menys, la lomografia.

En unes vacances a Txecoslovàquia. Així va ser com tot va començar, perquè van ser dos estudiants vienesos, Matthias Fiegl i Wolfgang Stranzinger, que, allà al 1991 van decidir de passar les vacances d'estiu a Praga, la capital. Els països comunistes de l'est, en procés de democratització, obrien les fronteres als turistes de la veïna Europa occidental. En una de les cooperatives de les velles escoles de la ciutat van topiar per casualitat amb una troballa que els havia de capgirar la vida. Es tractava d'una càmera Lomo L-CA, una tecnologia en decadència per culpa de les càmeres més barates i modernes que s'importaven des d'Àsia.

Per resseguir els orígens de la Lomo L-CA, cal que ens remuntem al Sant Petersburg de 1982, que era Leningrad. Allà, el general Igor Petrovitx Komitzki, del Ministeri de Defensa i Indústria de la Unió Soviètica, mostrava al camarada Mikhaïl Panfilovitx Panfilov, director de la Leningràdskoe Optiko Mechanitschéskoie Objedínénie (LOMO) –factoria soviètica d'armament i d'òptica– una petita càmera japonesa, la Minox. La Minox era una màquina compacta amb un objectiu de distància focal de 32 mm, equivalent a un gran angular mitjà, i una extremada sensibilitat a la llum. Els russos van decidir d'imitar aquest aparell, tot millorant-ne el disseny i, poc després, començaren a produir-se milions de Lomo L-CA, la càmera del poble soviètic i pràcticament de tot comunista respectable a l'altra banda del mur de Berlín, a més dels països de l'òrbita d'influència, com ara Cuba o el Vietnam.

Realment sona a rondalla de la vora del foc, però qui, després de sentir aquesta història, pot sostrair-se al seu misteriós encant? Conta la llegenda

que la càmera l'empraven els espies del KGB per fotografiar documents classificats i armes, perquè la Lomo L-CA, seguint el model japonès, permetia de capturar fotos a la foscuria. Alguns altres asseguren que el ben cert és que la inventaren un parell d'amics ajudats per un enginyer i un professor, amb l'única finalitat d'entretenir els soviètics. Molts mites en nodreixen la història, però, siguen reals o fantàstics, allò que importa és el moviment que ha creat avui.

Tanmateix, tornem a Praga i als nostres estudiants vienesos, perquè encara ens falta saber com la Lomo L-CA esdevingué un fenomen postmodern. Sembla que Matthies i Wolfgang van fer un bon grapat de rodets a Praga, urbs fotogràfica com n'hi ha poques. Quan, en tornar de viatge, els van positiviar, es van adonar que aquelles fotografies eren ben extravagants: algunes desenfocades, algunes altres saturades, però totes de gran espontaneïtat i frescor. Després de veure les fotos, amics, familiars, gent de l'entorn en general, es van encapritxar de la càmera. L'única forma d'aconseguir-ne era importar-ne des del bloc soviètic clandestinament. La flama de la lomografia tot just s'encenia i, per mantenir-la viva, es creava la Societat Lomogràfica, a la qual s'afegí més tard l'adjectiu *Internacional*, amb seu, lògicament, a Viena.

El discret boom de la lomografia. A partir d'ací, la lomografia comença a guanyar adeptes arreu del món, tot i que de manera discreta. El 1994 es fa la primera exposició lomogràfica internacional a Moscou i Nova York simultàniament i, mesos més tard, s'instaura la primera ambaixada lomogràfica a Berlín. Ho explica Cristina Hinrichsen, lomoambaixadora espanyola: "És curiós com van sorgir les ambaixades. Per casualitat i mig de broma. L'any 94 la lomografia era bastant estesa a Viena i uns xics de Berlín, de pas per allà, la van conèixer i s'hi van entusiasmar. Preguntaren si podien organitzar alguna cosa a Berlín, els vienesos pensaren que per què no i, directament, els van nomenar *ambaixadors*, com els podien haver nomenat una altra cosa o no haverlos nomenat res." Després de Berlín,

Els models de cameres Action Sampler són dels més venuts: amb les quatre lents dividelxen el fotograma en quatre parts en un segon.

vingueren Madrid, Nova York, Tòquio i tota la resta.

L'explosió de la lomografia no fou meditada, sinó més aviat espontània, i cada vegada més gent volia provar. Però, de sobte, sorgí un problema: justament quan la demanda de Lomo L-CA era més gran, el consorci rus decidí d'aturar-ne la fabricació. Els vienesos no s'ho van pensar dues vegades i anaren a San Petersburg per entrevistar-se amb els responsables de la fàbrica i, atenció, amb Vladímir Putin, que llavors era tinent d'alcalde a

l'ajuntament de la ciutat. Garantida la continuïtat de la Lomo L-CA, el 1997 es féu el primer congrés lomogràfic mundial. Un gran mural (120 metres de llargària per 2 d'alçària), compost per més de 60.000 imatges lomogràfiques, va ser instal·lat a l'estació d'Atocha, a Madrid. De llavors ençà, s'han succeït tot un seguit d'esdeveniments lomogràfics arreu del món, com els Lomolympics de l'any 2000 a Nova York, els Lomographic Sampling Games 2001, o, al nostre país, l'exposició que va acollir el 2005 el

Greenspace de València. Ahora, a la primitiva Lomo L-CA s'hi afegien nous models: l'ActionSampler, la SuperSampler, la Pop9, l'Holga, l'Horizon, les Fisheye 1 i 2 i la Diana+, recuperada fa poc.

Cristina Hinrichsen diu que "a l'estat espanyol, la lomografia és bastant implantada en relació amb alguns altres llocs. Començarem l'any 1996 i el 1997 ja vam organitzar la primera megaexposició en l'estació d'Atocha. Després hem muntat diverses exposicions i esdeveniments. El web Lomospain.com és molt complet i rep moltes visites. Som, a més, l'únic estat amb dues lomobotigues, a Barcelona i a Madrid. A tot el món, només hi ha sis botigues especialitzades." Això sí, hi ha punts de venda on en podem trobar, com ara la botiga Urban Zoo, al carrer de la Corretgeria de València. Malgrat tot, apunta Cristina, "la lomografia no és cap moviment de masses. És una alternativa a la fotografia tradicional i digital, és quasi una forma de vida i una actitud. Generalment, es transmet de boca a orella, o bé pels articles de premsa. No en fem, de publicitat. No ens agradaria que les grans superfícies, per exemple, oferiren les nostres càmeres. No

volem que siguin a l'abast de la societat de consum; ens considerem més romàntics i frescos. Els qui veritablement senten la lomografia i l'aprecien se'ns acosten a poc a poc."

Ser lomògraf implica ser entusiasta: a la imatge, un retrat amb una camera Fisheye.

Ser lomògraf. Ser lomògraf implica ser entusiasta, sentir la necessitat de transmetre aquesta peculiar manera

de mirar la vida i tenir temps i ganes per a dedicar-s'hi. Cristina confessa que ser lomoambaixadora, "sovint no és fàcil, ja que econòmicament no és rendible, i cadascú, amb creativitat i enginy, s'espavila per compensar-ho". Aquest és el cas, per exemple, de Xevi Serrano, actor de doblatge i locutor de professió, que sent una gran passió per la lomografia.

Xevi ha estat el primer a organitzar una exposició individual de lomografia a Catalunya. Va ser al febrer d'enguany, a la delegació del Col·legi d'Arquitectes de Catalunya del Bages-Berguedà, a Manresa. Amb el títol "Lomo non sapiens", aquesta exhibició, que va gaudir d'una bona acollida, anirà, primer, a la petita sala d'exposicions de què disposa la botiga de lomografia de Madrid i, després, a la Casa Elizalde de Barcelona, el primer semestre de l'any 2008. Xevi és, probablement, un dels lomògrafs pioners a casa nostra. Va conèixer la lomografia "deu fer uns deu o dotze anys, per mitjà d'un article al suplement d'un diari, abans del boom de la fotografia digital. I després, passejant per Barcelona, fa uns cinc anys, vaig topar amb la botiga de lomografia del Born. Vaig comprar la càmera per re-

Decàleg del lomògraf

1. Porta la càmera sempre amb tu. Una lomografia perfecta no es pot planejar. Simplement ocorre. Per això cal no descuidar-se mai la càmera a casa.
2. Fes-la servir de dia i de nit. Les restriccions de llum i les condicions atmosfèriques no han de condicionar la lomografia. Qualsevol atmosfera és vàlida.
3. Lomografiar no t'interromp la vida quotidiana, la posa en escena. És una funció tan natural com respirar o menjar, una expressió primària dels nostres sentits i de les nostres emocions.
4. Dispara des dels malucs, mai davant la cara. La càmera bloca la visió. La Lomo permet totes les postures, des de dalt, des de terra, qualsevol postura és bona.
5. Acosta't tant com pugues a l'objectiu. Trenca les

distàncies, estableix una relació oberta i íntima amb l'objecte-subjecte que enfoques. El coneixement esdevé del tot natural.

6. No penses. No és una acció intel·lectual. Simplement es fa i se sent. Cal divertir-s'hi i explorar tot el ventall de possibilitats que ens ofereix.

7. Sigues ràpid. No perdes el temps escenificant o component. El lema de la lomografia és, sense dubte: "No penses, dispara!"

8. No has de saber què tens al rodet. Sents curiositat pel que sortirà quan reveles els negatius i això fa que generes noves idees, que experimentes. No cerques una imatge atractiva del passat.

9. Després tampoc.

10. No et preocupes per cap de les regles. Fotografia fins que els dits et sagnen!

galar-la a la meua dona, que es dedica a la fotografia professionalment. Però ella no la feia servir i, al final, la vaig començar a utilitzar jo”.

Per a Xevi, la lomografia és un *hobby* molt absorbent, al qual es lliura en qualsevol moment perquè sempre duu la càmera amb ell. La seua favorita és la Lomo L-CA, “perquè”, confessa, “és la mare de totes. L’Holga i la Diana+ van amb rodets de 120 mm. La LOMO utilitza pel·lícula de 35 mm. És pràctica i la lent és fantàstica. Per a mi, és la millor, sense dubte”. Així i tot, en té al voltant de deu o dotze de diferents. Xevi acaba de tornar de Londres, del darrer congrés mundial, que s’ha fet entre els dies 17 i 23 de setembre. A Trafalgar Square, just davant de la imponent façana de la National Gallery, s’ha bastit un mural el doble de gran que el de Madrid al 97: més de 100.000 fotos conformen una paret de 350 metres de llargària per 2 i escaig d’alçària. “Ha estat una experiència molt maca. En total s’hi han inscrit unes dues-centes persones de tot el món. Hi havia tallers i sortides per la ciutat amb gent que ens mostrava racons que no són dins dels circuits turístics: els canals de Camden Town, la riba sud del Tàmesi, etc. Va ser molt interessant també el recorregut seguint les càmeres de seguretat. Londres és la ciutat del món que més en té i ens guiava una noia que ha fet una pel·lícula amb les seves aparicions en aquestes càmeres”, relata Xevi.

Aquest setè congrés mundial ha significat el reconeixement de la lomografia com a moviment artístic. El Festival de Disseny de Londres convidà la Societat Lomogràfica Internacional a fer aquest congrés dins el festival. El suport d’entitats com aquesta augura l’èxit del congrés del 2017, que té per objectiu confeir un mural encara més gran, amb dos quilòmetres de llargària i més d’un milió de fotogrames. De moment, els objectius de la Societat Lomogràfica, que són pocs, però ambiciosos, es compleixen. Com afirma amb orgull Cristina Hinrichsen, “la nostra pretensió és, per damunt de tot, crear l’arxiu de fotografies instantànies més gran del món: el LomoWorldArchive, que creix dia rere dia, i que, actualment, ja té amb més de cinc milions d’imatges”.

Dues imatges del lomògraf Xevi Serrano, que ha organitzat la primera exposició individual de lomografia a Catalunya.

Models per a tots els gustos.

La botiga Urban Zoo, a uns pocs metres de la catedral de València, en ple centre històric, presenta un aparador ben curiós. Des de l’altra banda del vidre, ens aguaiten models diversos i acolorits de càmeres lomogràfiques. Darrere, hi ha penjats alguns exemples de les imatges que s’hi poden obtenir. Els preus oscil·len entre els 39 euros de la Fisheye 1 i els 69 de la Fisheye 2 o al voltant dels 75 de l’Holga. No són cares si les comparem amb les digitals, per exemple. “Ara som l’única botiga de València que en ven”, comenta l’encarregat, “després d’haver tancat Shop Suey i Pussycat”. I se’n venen gaires? “Bastants, són moda. Sobretot, per-

què la fotografia digital ha contribuït que la gent perda la por”, apunta. Els models més venuts són l’ActionSampler, que té quatre lents i divideix el fotograma en quatre parts en un espai d’un segon de temps, i la Fisheye, que amb el gran angular té una profunditat de camp quasi infinita i deforma els objectes més pròxims com si miràrem a través d’un espiell.

N’hi ha més, però. La Pop9 permet de dividir el fotograma en nou quadres; l’Holga, de format mitjà i pes lleuger, juga amb les dobles exposicions; la Frogeye és l’única submergible de tota la gamma; la Colorsplash integra un flaix amb 12 filtres de colors, més que l’arc de Sant Martí, i té la possibilitat de llarga exposició; l’Horizon fa instantànies i panoràmiques; la Diana+ crea imatges oníriques, amb una atmosfera boirosa i colors saturats; i, és clar, la LOMO L-CA, la joia de la corona, la petita càmera automàtica que obté fotos d’altíssima lluminositat i colors ben especials.

N’hi ha per a tots els gustos, però cal advertir als potencials lomògrafs que aquestes càmeres tenen un component altament addictiu i, una vegada s’ha experimentat amb alguna, el desig de provar-ne més és, pràcticament, irresistible.

Cristina Simón